

31. Ἑπαρ

Οἱ χουρικοὶ κ'τᾶν τοῦ σκώτ' κὶ λὲν πὼς κάποια ἀπ' τ'ς συγγινεῖς εἶνι γκαστρομέν', ἅμα δοῦν σ' αὐτὸ ἀνάμισα στὰ φύλλα ἕνα μ'κρὸ κινούργιου φύλλου Τ.

Περὶ τῆς μαντείας ταύτης βλ. λ. Νεφρὸν καὶ Ὠμοπλάτη.

32. Ἅγιοι Θεόδωροι

Βλ. λ. Κόλλυβα, Κόπανος.

33. Θεοφάνεια

Βλ. λ. Καιρὸς 7.

34. Θόρυβος

Ἄμα γίν' μιγάλους θόρυβους στοῦ σπὶτ', ἀποὺ πέτρα, ἀποὺ τζάμια, θὰ πιθάν' ἀνθρουπους ἀποὺ μέσα Ββ.

Εἰς τὴν μαντείαν ταύτην, ὁμοίας πρὸς τὴν ὁποῖαν βλ. εἰς λ. λίθος, ξύλον, πῦρ, σῆτος, στυπηρία, μαντικὸν μέσον εἶναι ὁ θόρυβος, ὁ κρότος ἢ ὁ ψίθυρος, πρὸς ὃν ἕξομοιοῦται ἢ βροντὴ θεωρουμένη ὑπὸ τῶν ἀρχαίων κακὸς οἰωνός (Σοφοκλ. Οἶδ. Κολων. 95—Virgil. Aen. 4, 169). Ὁ θροῦς τῶν δένδρων εἶναι προσημαντικὸν (Θεοκρ. 7, 56) καὶ γενικῶς ὁ θόρυβος εἶναι ἐκ τῶν μέσων λατρείας πρὸ παντὸς τῆς Κυβέλης. Ἐκ τοῦ βρόντου τῆς σουρβιάς ἐν Θράκη προλέγουσι καλὸν ἢ κακὸν (Ἔστια, τ. ΙΣΤ' 1883, σ. 670) καὶ ἐκ τοῦ κόκκου σίτου ἐν πυρᾷ προμαντεύουσι τὸν τυχερότερον ἐν Βέρμπιαν (Λαογραφ. τ. Δ' σ. 409). Ἡ μᾶλλον παραπλησία διὰ θόρυβον μαντεία παρ' ἀρχαίοις εἶναι ὁ «τριγμός» ἢ «τριγμός» τῶν λίθων ἢ τῶν ξύλων (Σουΐδας λ. οἰώνισμα καὶ Bollandi ἐνθ. ἀν.), περὶ οὗ λίαν ὀρθῶς παρετήρησεν ὁ Πολίτης (Λαογρ. τ. Γ' σ. 355), ὅτι πρόκειται περὶ ξύλων δοκῶν καὶ ὄχι καιομένων ξύλων, ὡς ἐν λ. ξύλον ἀρ. 2. ἐνθα ῥητῶς πρόκειται περὶ τριζουσῶν δοκῶν.

35. Ἱερεὺς

Βλ. λ. Ἄνθρωπος.

36. Ἴππος

1) Ἄμα πιράσ' κᾶνας καβάλλα σ' ἄλουγου κὶ τ' ἄλουγου κατ' ῥήσ' (=κατουρήση), θὰ πάθ' κακὸ οἱ ἀνθρουπους. Δὲμ παθαίν'ς τίπουτι, ἅμα εἶνι μβλάρ' ἢ γαῖδαρους Μ.

2) Ἄμα παίζου τ' ἄλουγα, θάχουμι κακὸγ κινὸ Ακ.

3) Ἄμα τ' ἄλουγα πααίνου ἀπάν', οὐ κινὸς θὰ χαλάσ' Μπ.

4) Ἄμα οὐ οἰκουδισπότης ἔχ' πουλλά ἄλουγα κὶ φουράδες κ' ἐν' ἀπ' αὐτὰ καβαλλ' κέψ' μιὰ φουράδα ἀπ' τὴν ἴδια τ' γινιά, οὔλου τοῦ σπὶτ' θὰ ξηπαστριφτῆ Αμ.

37. Καιρὸς

1) Ὄταν βρέχ' τ'μ προτουχρουσιά, θάχουμι ξέρες σαράντα μέρις, κ' ὅταν δὲν βρέχ', θάχουμι σαράντα μέρις βρουχὴ Σπ. Πα.

Σημ. Γι' αὐτὸ λὲν πὼς ἡ ἀρκοῦδα λέει στὰ πιδιά τ'ς «ἄς βραχῆα, πιδιά μ', σή-

μια, θάχιτι ἡλίου σαράντα μέρις», ὅταν βρέχ'. Ἄμα κὰν' καλὸς κισὸς, λέει ἡ ἀρκούδα στὰ πιδιά τ'ς: «λιαστῆτι, πιδάκια μ', σῆμια, θάχιτι βρουχή σαράντα μέρις». Σπ.

Ἄμα οὐ κισὸς εἶνι καλὸς τ'μ προτουχρουνιά κ' ἡ ἀρκούδα λιάζει μὶ τὰ μ'κρά τ'ς στ' λιακάδα, θάχουμι βρουχή σαράντα μέρις Πλ.

Παραλλαγὰι ἐν Αἰτωλία (Λαογρ. τ. Δ' σ. 419-20) καὶ Κυνηρία (αὐτ. σ. 738).

2) Ἄμα βρέχ' τ'ς Παπαντῆς, θάχουμι σαράντα μέρις βρουχή Μ.

3) Ὄταν βρέχ' τ'μ παραμουνῆ ντ' γάμ', λέμι: «ἡ νύφ' κλαίει». Γμ.

Σημ. Τὰ δάκρυα τῆς νύμφης προέρχονται ἐκ τῆς στενοχωρίας, ἣν αἰσθάνεται κατὰ τὸν λαὸν μὴ ἐπιθυμοῦσα νὰ μεταβῆ εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ γαμβροῦ.

4) Ἄμα οὐ κισὸς τοῦ χ'νόπουρου ἢ τοῦ χ'μῶνα εἶνι οὔλου καλὸς, θάχουμι πόλιμου κὶ λέν: «στοῦμ πόλιμου ξαναῆταν τέτοιους κισὸς». Κ.

5) Ὄταν βρέχ' στοῦ γάμου σ', δὲ θὰ πιράϊς καλά, ἄμα δὲ βρίζ' θὰ πιράϊς καλά στ' ζουή σ'. Βρ.

6) Ὄταν ντ' δεύτιρ' μέρα κάθε μῆνα κὰν' καλὸς κισὸς, καλὸς θάνι κὶ ὄλους οὐ μῆνας, ἄμα βρέχ', θὰ βρέχ' ὄλου τοῦ μῆνα.

7) Ἄμα τὰ Φῶτα εἶνι στιγνά, ἡ χρουνιά θὰ πάη καλὴ κὶ εὐτυχισμέν'. Γι' αὐτὸ λέν: «Χαρὰ στὰ Φῶτα τὰ στιγνὰ κὶ τὴ Λαμπρὴ βριμέν' (=βρεγμένη)». Ρτ.

8) Ὄταν τ'ς Παπαντῆς εἶνι βρουχὲς κὶ ἀντάρις, θάχουν πουλλὲς σουδεῖες (=ἐσοδείας), ἀλλιῶς θάνι λίγις κὶ οὐ κόσμους θὰ δυστυχῆσ' Μπ.

9) Ὄταν τοῦ χ'μῶνα εἶνι ξηρασία κὶ πέφτ' πουλὸ τσιάφ', τότες λέν «οὐ κισὸς θὰ χαλάσ'». Γμ.

Βλ. λ. Σελήνη. Ὀμίχλη.

38. Καπνὸς

Ἄμα χ'θῆ (=χυθῆ) καπνὸς, εἶνι κακὸ Βρ.

39. Καρδία

1) Ἄμα στοῦ σφαχτὸ πῶσφαξαν κ'τάζουν (=κοιτάζουν, παρατηροῦν) ἡ καρδιά κὶ βροῦν αἵματα, αὐτὸς π' τῶσφαξι, ἔχ' ἄμαρτίς, ἂν δὲν ἔχ', εἶνι καλὸς ἀνθρουπους. Γμ.

2) «Στ' ἀρνιά κοιτάζουν τὴν καρδιά· τὴν σκίζουν καὶ κοιτάζουν τὰ φυλλοκάρδια καὶ τὸ αἷμα· ἂν τὸ αἷμα τῆς καρδιᾶς εἶναι μαῦρο, εἶναι δυσάρεστα καὶ πολλοὶ τὸ κρύβουν: «δέ ναι τίποτε», ἐπειδὴ πολὺ φοβοῦνται τὴ μαντεία αὐτῆ· ἀληθεύει πῶ πολὺ κὶ ἀπὸ τὴν πλάνη». Τσ.¹

Σημ. Τοῦτο ἐλήφθη ἐκ Λαογρ. τ. Θ' σ. 15.

¹) Ἐκ τῆς ὑπάρξεως αἵματος εἰς τὴν καρδίαν ἐν Γρανίτση Γοριυνίας καὶ Στεμνίτση μαντεύουν τὴν εὐπορίαν τοῦ οἰκοδεσπότη, ἡ δὲ ἔλλειψις τούτου εἶναι σημεῖον πενίας αὐτοῦ (Λαογραφ. τ. Θ' σ. 12). Ἡ διὰ τῆς ἐξετάσεως τῆς καρδίας τοῦ σφαζομένου ζῆλου, καὶ δὴ τοῦ οἰκοσίτου, μαντεία, ὡς καὶ αἱ παρατηρήσεις τοῦ ἥπατος, τῆς χολῆς.

40. Καρπὸς δρυῶν

1) Τοῦ δέντρου¹ βγάζ' κάτ' ποῦ τ'ς λέμι κουκουβίκις². Τέτοις παῖρον οἱ γκαστρομένις γ'ναῖκις κὶ τ'ς σπᾶν. Ἐν μέσῳ βριθῆ μῦγα, λένι πῶς θὰ γιννηθῆ κουρίτσ', ἂν βριθῆ σκουλήκ', πιδί. Σ. Γβ. ΠΑ.

Ἐομοια πρὸς τ' ἀνωτέρῳ παρὰ Βλαχοφῶνοις Πίνδου [Λαογρ. τ. ΣΤ' σ. 186].

Εἰς Γβ. κουκουβίκις λέγονται κουκουλάσια² καὶ «βάν'ς στοῦ μυαλοῦ σ' ντ' γκαστρομέν' π' θέλ'ς».

Εἰς ΠΑ. οἱ κουκουβίκις λέγονται κουκλίθρες² ἢ κουκλακίδες², ἐφαρμόζεται δὲ ἡ μαντεία αὕτη «γιὰ νὰ κατσλάβουν, ἂν θὰ κάνουν τὰ ζῶα τ'ς θηλ'κὰ ἢ σιρκά».

2) Παίρ'ς κουκουμπέδις² κὶ τ'ς σπᾶς. Ἐν βρῆς σκ'λῆκ', τότες ἡ γ'ναῖκα ποῦνι γκαστρομέν'—ντ' βάν'ς μὲ τοῦ νοῦ σ' πρὶν τ'σπᾶις (=σπάσης) θὰ γιννηθῆ σ' πιδί, ἂν βρῆς μυρμηγκι, κουρίτσ' Βτ.

Εἰς Σπ. λέγονται κακατοίδες². Τὲς σπᾶ ἢ ἴδια ἢ γκαστρομέν'.

Σημ.—Εἰς Σπ. μεταχειρίζονται τὸ αὐτὸ μέσον καὶ πρὸς προμάντευσιν τοῦ φύλου τῶν γεννηθησομένων ὑπὸ τῶν ζώων των.

Εἰς Πσ. λέγονται σιοῦκλα².

41. Καρυὰ

Ἐν φ'τέψης καρυὰ στοῦ σπῖτ', δὲν εἶνι καλὸ Πγ.

42. Κάρυον

Τ'ς Σωτήρους (=τῆς Μεταμορφώσεως τοῦ Σωτήρος, 6 Αὐγούστου), πουλὸν προῦτὶ κόβουν τρία καρυῖδια ἀδιδρομμένα κὶ τὰ σκίζουν. Ἐν κὶ τὰ τρία βγοῦν καλὰ, τότες θάμαστι φτυχισμέν', ἂν εἶνι κακά, θάμαστι δυστυχεῖς Χ.

43. Κλοπή

Ἐν ὑφαίν'ς κὶ σ' κλείψουν καμμιά μασοῦρα οἱ γειτόν'σις σ', τοῦ

τοῦ σπληνός, τοῦ νεφροῦ, κλπ. σπλάγχμων (βλ. τὰς λέξεις), τὰ ὅποια ὑπὸ τῶν ἀρχαίων ἐθεωροῦντο ὡς κέντρα τοῦ ψυχικοῦ βίου (Θ. Βορέα, Ἡ δόξα περὶ τῶν σπλάγχμων ὡς ἔδρας τῆς ψυχῆς, ἐν Ἀθήναις, 1903, Ἀθηνᾶ, τ. ΛΕ', σ. 30-45), εἶναι ὑπολείμματα τῆς ἀρχαίας ἱεροσκοπίας. Δὲν φαίνεται δὲ ποσῶς ἀπέχουσα κατὰ τὸν τρόπον καὶ τὸ ἀντικείμενον ἐξετάσεως καὶ τὸν σκοπὸν ἢ διὰ τοῦ αἵματος τῆς καρδίας ἡπειρωτικὴ μαντεία ἀπὸ τῆς ἀρχαίας παρατηρήσεως τοῦ αἵματος τοῦ σφαζομένου ζώου (Halliday, Greek Divination, London, 1913, σ. 116). Πλείονα περὶ ἱεροσκοπίας τῶν ἀρχαίων βλ. Stengel ἐνθ' ἀν. καὶ Halliday ἐνθ' ἀν.

¹) Δένδρον=ἡ κοινὴ δρυς.

²) Κουκουβίκις, κουκουλάσια, κουκλίθρες, κουκλακίδες, κουκουμπέδες, κακατοίδες, σιοῦκλα εἶναι παρᾶσιτοι ξυλώδεις καρποὶ δρυῶν ὁμοιάζοντες πρὸς κάρυα.

σ'κτι (=σκουτί, ἦτοι ὕφασμα μάλλινον, χονδροῦφασμένον) δὲν γίνι
στ' λειτουργιὰ¹ Μ.

44. Κόκκυξ

Τ'ν ἄν'ξ' ὅταν λαλήσ' οὐ κοῦκκους κ' οὐ ἄνθρουπους εἶν' ἀφάγουτους.
λὲν πῶς οὐ κοῦκκους τοῦν τζάκ'σι. Γρ, Δλ.

Ὅταν προτουλαλή τ'ν ἄν'ξ' οὐ κοῦκκους, λὲν πῶς ὅσοι τοῦν ἀκοῦν
νηστ'κοὶ «νικιοῦντι ἀπ' τοῦν κοῦκκου», ὅσοι τοῦν ἀκούσουν «φαγουμέν'»,
νικᾶν τοῦν κοῦκκου. ΠΑ.

Ὅταν ἀκαῖς κοῦκκουν ἢ ἄλλου π'λι τοῦ προῦ πρὶν φᾶς, δὲ θὰ
πάη καλὰ ἢ δ'λειά σ' κὶ λὲν πῶς οἱ κοῦκκους «σὶ μπλάν'σι». Ἄν ἔχ'ς
φάει, θὰ πάη καλὰ ἢ δ'λειά σ' κὶ λὲν: «τοῦν μπλάν'σις» ΠΑ.

Ἄμα τοῦν κουκκάλουγου τοῦ ἰδῆς ἀπὸν κάτ' κὶ αὐτὸ εἶνι ψ'λά, εἶνι
κακὸ κὶ αἶ «μπλάν'σι». Ὅταν τοῦ ἰδῆς χαμπλά, τότες λὲν πῶς «ἰσὺ τοῦν
μπλάν'σις» κὶ θὰ πιρνᾶς καλὰ. Σπ.

Ἄμα δὲν ἔχ'ς φάει κὶ ἀκούϊς κοῦκκου, σὶ μπλάν'σι, θὰ πιράϊς ἄσκημα,
Γιὰ νὰ προυλάβ'ς τοῦν κακό, πρέπ' τοῦν λ'γώτερου νὰ πιῆς καφέ τοῦ
προῦ, πρὶν ξικινῆϊς Σπ.

Περὶ τούτου ὁ ἐν λ. Μάρτης μνημονευόμενος νομοκάνων (φυλλ. 98α) γράφει: «πῶς
τοῦς νικουσι τὰ πουλία ὅπου λαλοῦσι τὴν ἀνοιξιν . . . ἢ σηκώνονται τῶν αὐγῶν καὶ
τρῶγουν, διὰ νὰ εἶναι χορτάτα νὰ μὴ τοῦς νικήσουν τὰ πουλία ἢ καὶ ἐὰν εἶναι νηστεία
τὴν χαλοῦσιν». Εἶναι παλαιὰ ὅθεν καὶ ἡ μαντεία αὕτη ἔχουσα τὰς ρίζας τῆς μάλλον
εἰς τὴν ἀρχαιότητα.

45. Κόλλυβα

1) Τοῦν βράδ' τ' Ἀἰ Θουδώρ' κλέβουν σ'τάρ' ἀπ' τοῦν σπιρ'νὸ κὶ τ' ἀνύ-
παντρα κουρίτσια τοῦν βάζουν στ' αὐτί. Στοῦν ὕπνου τ'ς θὰ ἰδοῦν ποιὸν
θὰ πάρουν. Πγ.

2) Τὰ κουρίτσια τ' Μιγάλ' Παρασκιβῆ κλέβουν σ'τάρ' κὶ τοῦν βράδ',
χουρὶς κανένας νὰ τὰ ἰδῆ, τοῦν ρίχνουν ἀπάν' στοῦν σπὶτ' κὶ ὅποιον ἰδοῦν
στοῦν ὕπνου τ'ς νὰ μαζεύουν σ'τάρ', αὐτὸν θὰ πάρουν σύντροφό τ'ς Ρ.

3) Τοῦν βράδ' τ' Ἀἰ Θουδώρ' ἅμα πααίνουν τὰ 'σπιρνὰ 'ς 'ν ἱκκλη-
σιὰ κλέβουν λίγου σ'τάρ', τοῦν δένουν σὶ παννὶ κὶ τοῦν πιτᾶν ἀπάν' στοῦν
σπὶτ', χουρὶς νὰ τ'ς ἰδῆ κανένας. Στοῦν ὕπνου τ'ς θὰ ἰδοῦν μὶ ποιὸν θὰ
τοῦν θιρίσουν κὶ αὐτὸς θανᾶν' οὐ ἄντρας τ'ς. Τοῦν ἰδῆου κᾶνουν κὶ τὰ
πιδιὰ π' θέλουν νὰ μάθουν ποιὰ θὰ πάρουν. Αν.

1) Λειτουργιὰ=νεροτριβή, ἐνθα τίθενται τὰ μάλλινα ὕφασματα.

4) Τ' Αἰ-Θουδώρου, τοῦ Ψ'χουσάββατου, τὰ κουρίτσια κλέβουν σπιρνὸ κ' ὕστερα τοῦ σπέρουν στοῦ κῆπου τ'ς κὶ λέν τρεῖς φουρές:

Φέτους τοῦ σπέρου μονναχὴ μ'
κὶ τ' χρόν' νὰ τοῦ θιρίσουμι οἱ δυό μας,

ἀφίνοντας τ'μ ποιδιὰ κὶ τοῦ σκαλ'στῆρ'. Τ' νύχτα στοῦν ὕπνου τ'ς θὰ ἰδοῦν ἓνα συγγινη ἱκ'νοῦ π'θὰ πάρουν, μάννα, πατέρα, ἀδιρφό. Ἄμα ἰδοῦν τοῦν ἴδιου τοῦ γαμπρό τ'ς, τότες δὲ γίνιτι. Πτ.

5) Τοῦ Σάββατου, τ' Αἰ-Θουδώρ', κλέβουν τ' ἀνύπαντρα κουρίτσια σπόρου ἀποῦ σ'τάρ' κὶ θὰ τοῦ σπείρουν σὶ χέρσου χουράφ' πάλι κρυφά. Τοῦ βράδ' στοῦν ὕπνου τ'ς θὰ ἰδοῦν ποιὸς ἢ ποιὰ θὰ δέν' τὰ διμάτια στοῦ χουράφ' κὶ θὰ θιρίζ' ἢ θὰ παίζουσι οἱ δυό τ'ς Γμ.

6) Τ' Αἰ-Θουδώρ' τ' ἀνύπαντρα κουρίτσια κλέβουν ἀπ' τὰ 'σπιρνὰ σ'τάρ', χουρίς νὰ τ'ς καταλάβ' κανέννας κὶ τοῦ βράδ' πρὶν πέσουν νὰ κ'μηθοῦν, τοῦ σπέρουν στοῦ προσκεφάλου κὶ λέν:

Σιτάρι ἰγὼ σὶ ἔσπειρα
γιὰ νὰ γίν'ς νὰ σὶ θιρίσου.
Οἱ Ἄϊ-Θόδουροι οἱ θαματουργοὶ
νὰ βροῦν τοῦ σύντρουφου
νὰ μὴ βουηθῆσ'.

Στοῦν ὕπνου τ'ς θὰ ἰδοῦν ἓναν π' θάρθ' νὰ θιρίσ' τοῦ σ'τάρ' κὶ αὐτὸς θανᾶν οὐ σύντρουφός τ'ς. Τοῦ ἴδιου κάνουν κὶ τὰ πιδιὰ τ' ἀνύπαντρα, ἀλλ' αὐτὰ θὰ ἰδοῦν κουρίτσ' νὰ θιρίζ' τοῦ σ'τάρ'. Μπ.

Τῆς μαντικῆς ταύτης ἐνεργείας, συνήθους εἰς πλεῖστα μέρη τῆς Ἑλλάδος, βλ. παραλλαγὰς Οἰνοῦντος Λακεδαιμόνος (Φ. Κουκουλέ, Οἰνουντιακά, σ. 130), Ἀθηνῶν (Δ. Γρ. Καμπούρογλου, ἐν Ἀττικῷ Ἡμερολογίῳ, τ. ΚΕ', 1896, σ. 328—9 καὶ τοῦ αὐτοῦ, Ἱστορία τῶν Ἀθηναίων, τ. Γ', σ. 20), Αἰγίνης (Π. Ἡρειώτου, Συμβολὴ εἰς τὰ τοῦ βίου τῶν Νεωτέρων Ἑλλήνων, Ἀθῆναι, 1890, σ. 11—2), Σάμου (Ε. Π. Σταματιάδου, Σαμιακά, τ. Ε', 391—2), Κορίνθου (Λαογρ. τ. Γ', σ. 18), Σαρατζᾶ Κορώνης (αὐτ. σ. 20), Ἀρκαδίας (αὐτ. σ. 47), Κυνουρίας (αὐτ. 48—9), Σοποτοῦ Καλαβρύτων (αὐτ. 511 καὶ 685).

7) Εἴσι πιδι ἢ κουρίτσ' τ'ς παντρεῖας κὶ θέλ'ς νὰ ἰδῆς τοῦ σύντρουφός, φρόντ'σι (=φρόντισε) τ'μ παραμουνῆ τ' Ἀἰ-Θουδώρου νὰ πᾶς 'ς τ'ν ἱκκλησιὰ κὶ ἀφοῦ διαβαστῆ τοῦ σπιρνὸ νὰ κλέψης—χουρίς νὰ σ' ἰδῆ οὐ ν'κουκύρς' π' τώχ' κὶ ἅμα δὲν μπουρεῖς μονναχός σ' βάλ' κάνα ἄλλου νὰ κλέψ' κὶ νὰ σ' τοῦ δέσ'. Τοῦ σπιρνὸ οὐτὸ πρέπ' νᾶνι ἀποῦ σπὶτ' πῶχ' Θόδουρου κὶ αὐτὸ τοῦ βάνς' στοῦ μαντήλ' σ'. Τοῦ βράδ', πρὶν πέῖς νὰ κ'μηθῆς, θὰ κάν'ς τρεῖς μιτάνεις στοῦν ἁγίου τρεῖς φουρές θὰ πῆς: «Θέ μ', Ἀἰ-Θόδουροι, δεῖξι μ' 'ν τύχ'». Νὰ κ'μηθῆς ἤσυχα κὶ οὐ ἁγίους θὰ σ' δεῖξ' τοῦ σύντρουφός σ' Μ. (Ὁμοίως ἐν Βωβούση, ἐνθα θέτουσι τὰ κόλλυθα ὑπὸ τὸ προσκεφάλαιον.)

46. Κόπανος

Γιὰ νὰ μάθ' τ' ἀνύπαντρου κουρίτσ' ἢ πιδὶ ποιὸν ἢ ποιὰ θὰ πάρ', τοῦ βράδ' τ' 'Αἰ Θουδώρ' τοῦ Σάββατου παίρ' ἕναγ' κόπανου κι' πααίν' σ' ἕνα πουτάμ' ἢ λαγκαδ' κι' τοῦ βάζ' ἀπ' τ' μιὰ μιριά, στ' μιὰ ὄχτ', χουρὶς νὰ ἰδῆ κανένας. Ὑστὶρα ἔρχιτι στοῦ σπὶτ' καὶ βλέπ' στοὺν ὕπνου τ'ς τοὺν ἄντρα π' θὰ πιρνάη μαζί τ'ς ἢ ντ' γ'ναῖκα π' θὰ τοὺν πιρνάη σ' ν' ἄλλ' μιριά, ἀφοῦ φκειάσ' τοῦ γιουφύρ'. Ἄν. Εἰς Β. πρὶν ἢ κοιμηθῆ ὁ μαντευόμενος ἢ ἡ μαντευομένη λέγει τρεῖς: «Ὅποιους θὰ μὶ πάρ' θάρθ' νὰ μὶ πιράσ'».

Τῆς δι' αὐτοσχεδίου γεφύρας μαντικῆς ταύτης ἐνεργείας ἡ ἀρχὴ κατὰ Πολίτην (Λαογρ. τ. Γ', σ. 45) «εἶναι δυσδιάγνωστος».

Παραλλαγαὶ ἐν Πελοποννήσῳ (τ. Γ' σ. 45) καὶ ἐν Βουλγαρίᾳ *Ad. Strasz Die Bulgaren*, σ. 345)

47. Κόμη

Ὅταν οἱ γ'ναῖκις φκειάνουν κόσσις κι' μείν' μιὰ τοῦφα ἀπὸ μαλλιά, χουρὶς νὰ μποῦν σ' τ'ς κουτσίδις, κάποιους ἀπ' τοῦ σπὶτ' θὰ πιθάν' Μ.

48. Κόραξ

Ἄμα οὐ κόρακας πιράσ' ἀπ' τ' γειτουνιὰ κ' ἰκεῖ τύχ' νᾶνι (=νὰ εἶναι) κάνας ἄρρουστους, λένι: «πῖει, μᾶς ἄφ'σι γειά». Σ.

2) Θὰ πιθάν' ἄνθρουπους στοῦ σπὶτ' (ἢ στ' συνοικία Γμ.)

α') Ἄμα σκοθζ' κουράκ' στοῦ σπὶτ' Πτ. Χ. ἢ κράζ' Σπ. ἢ φαγώνιτι κουράκ' μὶ γιράκ' ἢ μὶ κουκκάλογου Σπ. ἢ κᾶν' κρᾶ-κρᾶ σὶ μιὰ συνοικία κὶ λέει οὐ κόσμους: «κάποιους θὰ πιθάν' ἀπ' τ' συνοικία». Γμ.

β') Ἄμα δυὸ κουράκια πιάνουντι στοῦ σπὶτ' ἀπάν' Πν. ἢ τσακῶνουντι ἀπάν' στοῦ σπὶτ' κὶ πέσ' ἕνα στοῦ σπὶτ' Πλ. Κ. Σκ. ἢ σκούζουν δυὸ κουράκια Ἀν. ἢ τρώουντι κουντὰ στοῦ σπὶτ' Ρμ.

γ') Ἄμα στοῦ σπὶτ' πιράσουν κουράκια κὶ σκούζουν Πγ. Σλ. Πσ. ἢ φέρουν γύρα σ' ἕνα σπὶτ' Γβ. ἢ τρώουντι τὰ κουράκια σὶ σπὶτ' πῶχ' ἄρρουστου, κὶ οὐ κόσμους λέει: «αὐτ'νοῦ τοῦ κιφάλ' νὰ φᾶν». Γρ.

δ') Ἄμα λαλήσ' μαῦρους κόρακας Δλ.

3) Ὅταν σ' ἕνα δέντρου, κουντὰ σ' ἐκκλησιὰ πάη κόρακας κὶ λαλάη κι' ἀντ'κιάζ' σ' ἕνα σπὶτ', κάποιους θὰ πιθάν' ἀπ' τοῦ σπὶτ' αὐτό. Ἀν.

4) Ὅταν κόρακας κράξ', θάρθ' ξένους. Βρ.

5) Ὅταν δυὸ κουράκια τρώουντι σ' ἕνα σπὶτ', τ' ἀντρόγυνου θὰ χουρὶς μὶ θάνατου Βρ.

Ὁ κόραξ ὢν ἐν Ἠλείῳ διὰ τῆς φωνῆς του προάγγελος θανάτου, ὡς ἐμφαίνεται καὶ ἐκ τοῦ διστίχου δημῶδους Ἠπειρωτικοῦ ἕσματος (Ἠπειρωτ. Χρον. ἔτος Β' σ. 204)

Τ' ἔχεις, καημένε κόρακα, πὺ σκούζεις καὶ βρυχειέσαι;

Μήνα διψᾶς γιὰ γαίματα, μήνα πεινᾶς γιὰ μέρσια;

συνήπτετο στενωῶς ὑπὸ τῶν ἀρχαίων μετὰ τῶν νεκρῶν, ὧν ἦτο ἀμείλικτος διώκτης καὶ ἔφριστής (Ὀμήρου, Α, 4—Σοφοκλ. Ἀντιγ. 205—Πλουτ. Σύλλας) καὶ συνετέλει εἰς πρόγνωσιν τοῦ καιροῦ: «κόραξ ἐπιτρόχως φθεγγόμενος καὶ κρούων τὰς πτέρυγας... ὅτι χρισμῶν ἔσται κατέγνω» (Ἀριστ. παρὰ Αἴλιαν. περὶ Ζῳῶν 77—Θεοφράστ. περὶ σημείων, I, 16—Πλουτάρχ. 2, 192 Α). Ἐχει δὲ οὗτος διπλὴν σημασίαν, ἀπαισίαν καὶ αἴσιον. Κράζων ἐκ δεξιῶν προσημαίνει παρὰ τοῖς ἀρχαίοις αἴσια (Ἀθαν. Σταγειρίτου, ἐνθ' ἄν. σ. 191),

49. Κουλλοῦρι

Ὅταν οἱ σ'μπιθέρ' ἔρχονται στοῦ σπίτ' τ'ς νύφ'ς, ῥίχνουν ἓνα κλλούρ'. Ἄν τοῦ πάρουν αἰ ἀνθρώπ' τ'ς νύφ'ς, θᾶνι κακὸ γιὰ τοῦ γαμπρὸ κὶ τ' νύφ' γιὰτὶ ἢ νύφ' τρανάει κατὰ τοῦ σπίτ' τ'ς (κὶ ὄχ' κατὰ τοῦ σπίτ' τ' ἀντρὸς τ'ς). Ἄν κατὰ τ'ς ἀνθρώπ'ς ντ' γαμπροῦ, ἢ ζουῆ τ'ς θᾶνι καλή. Αμ.

Ἡ δεισιδαιμονία αὕτη φαίνεται οὔσα μακρινὴ ἀπήχησις τῆς κρίσεως τῶν γυναικῶν κατὰ τὴν ἀρχαίαν καὶ μέσην ἐποχὴν διὰ διαφόρων μέσων γενομένης, π. χ. ὕδατος, σιδήρου, κ.λ.π. πρὸς διαπίστωσιν τῆς ἀγνείας τῶν γυναικῶν, ἐνταῦθα δὲ πρόκειται περὶ τῆς κρίσεως μόνον τῆς νύμφης, ἂν αὕτη διάκειται ἢ οὐ εὐμενῶς πρὸς τὸν εἰς ὃν εἰσέρχεται νέον τῆς οἴκου. Περὶ τῆς κρίσεως τῆς ἀγνείας τῶν γυναικῶν βλ. ἀξιόλογον μελέτην τοῦ κ. Αδ. Ἀδαμαντίου ἐν Λαογρ. τ. Α' σ. 461—568, τ. Β' σ. 521. 547, τ. Γ' 51—147 καὶ 390—446.

50. Κράνα

1) Ὅταν τὰ κράνα εἶνι πάρα πουλλὰ μιὰ χρουνιά, θᾶχουμι πουλὺ βαρὺν χ'μῶνα Ββ.

51. Κύων

Α. Ἄμα οὐρλιέτι (Ἀμ. ΠΑ. Πλ. ἢ οὐρλιάζ' Ακ. Ββ. Γμ. Μ. Πν. Πγ. Ρμ. Σ. Μλ. Σπ. Γβ. ἢ οὐρλιάζιτι ἢ οὐρλιάζουντι τὰ σκ'λιὰ Ρτ. Γρ. ἢ σκούζ' Κ. Φ. Μπ. ἢ κλαίη οὐλουένα Πα) ἢ φ'σάη τ'ς μύτις Γμ. οὐ σκύλους ἢ τοῦ σκ'λί, 1) κάτ' κακὸ θὰ γίν' στοῦ σπίτ' Ἀμ. Ἀκ. Μπ. Πλ. Γμ. 2) θάνατους Γβ. Ακ. Ββ. Γρ. Γμ. (ἐνθα τὸ σκυλὶ πρέπει νὰ οὐρλιάση τὴν νύκτα), ΠΑ. Πγ. Ρτ. Ρμ. Σ. Μ. θὰ βρέξ' Σπ. 3) τ' ἀφιντ'κὸ κάτ' θὰ πάθ'. Κ' ἰκεῖνους π' πιρνάει ἰκεῖν' τ' στιγμὴ λέει: «νὰ λ'σάξ'ς, νὰ φὰς τοὺν ἀφέντ' σ'» Πα.

4) θᾶνι ζημιὰ στοῦ σπίτ' Πν.

5) κάποιους συγγινῆς θὰ πιθάν'. Μπ. Φ.

Β. Ὅταν τοῦ σκ'λί ξιράσ' στοῦ σπίτ', κακὸ θάχ' τοῦ σπίτ' Ἀμ.

Γ. Ὅταν τοῦ σκ'λί πὸν μπαίν' στοῦ σπίτ' γυρίσ' τοῦ μπισ'νό τ' κατὰ μέσα, κάτ' τοῦ σπίτ', εἶνι κακὸ γιὰ τοῦ σπίτ' Ἀκ.

Ὅταν γυρίσ' τοῦ γ κῶλού τ' στοῦ ν'κουκύρ', κάτ' κακὸ στοῦ σπίτ' Πν.

Δ. Ὅταν τοῦ σκ'λί εἶνι τ' ἀνάσκιλα κὶ τὰ πόδια τιντῶν' στοὺν οὐ-

ρανό, θάχουμι κακὸν κιρό. Πν.

Ὅταν τ' Αἰ-Λιὸς (Προφήτου Ἡλιοῦ 20 Ἰουλίου) τοῦ σκ'λι κ'μαῖ κ'λλοῦρα πρέπ' νὰ μαντέψουμι κακὸν κὶ βαρὺν χ'μῶνα. Ὅταν κ'μαῖ ξαπλουταριά, οὐ χ'μῶνας θᾶνι ἄλαφρός.

Ὅταν τοῦ χ'νόπουρου ξαπλώνουντι τὰ σκ'λιά, θάχουμι βαρυχειμονιὰ Ββ.

Ἄμα εἶνι καλουκιφία κὶ κ'λιέτι οὐ σκύλους, χαλάει οὐ κιρός. Ἄμα εἶνι κακὸς κιρός, θάχουμι καλόν. Μ.

Ἄμα τὰ σκ'λιά κυλιούντι στ' λάκκα κὶ παίζουν, θὰ βρέξ' Γμ. θὰ πιθάν' ἄνθρουπους Ρμ.

Παραλλαγὰὶ Πατρῶν (Λαογρ. τ. Β' σ. 704), Κυνουρίας (αὐτ. τ. Δ' σ. 738-9), Ναυπλίου (Βρετοῦ ἐν. ἄν. σ. XLVII).

Ε. Ἄμ' ἄλ'χιτᾶν τὰ σκ'λιά κὶ πιράη κηδεῖα, λέν πῶς κὶ ἄλλους θὰ πιθάν' Γμ.

ΣΤ. Ἄμα βρῆς στοῦ δρόμου φίδ' νὰ κατ'ράη, θὰ σ' βγῆ σὶ καλά ἄμα χέξ', σὶ κακὸ Ρμ.

Ὁ κύων, ὡς καὶ ἐν Ἑπίρῳ συμβαίνει σήμερον, δὲν ἔχει ἀγαθῆς φήμης καὶ παρ' ἀρχαίοις ἐνσαρκωθεὶς εἰς τὰς τρομερὰς θεότητας Ἀρπυίας, Ὑδραν, Σκύλλαν, Ἐριννῆς, Σφίγγα, ἧτις μάλιστα ὀνομάζετο καὶ «ῥαψφδὸς κύων» (Σοφοκλ. Οἰδ. Τύραν. 391).— Ὡς ἐκ τούτου ὁ κύων παρ' αὐτοῖς ἦτο μαντικὸν μέσον πρὸς πρόγνωσιν τῆς μεταβολῆς τοῦ καιροῦ (Ἀριστοτ. Προβλημ., 26,22) καὶ ἀπαίσιος οἰωνός (Αἰσχ. Ἀπόσπ. 134 «δυσσαμεριῶν πρύτανις κύων») συναφθεὶς ἀρρήκτως πρὸς τὸν ὄρκιον (Πλάτ. Ἀπολογ. 11 e—Γοργ. 482 b). Ὁ Κρατῖνος ἐν ἀποσπ. λέγει: «οἷς ἦν μέγιστος ὄρκος ἀπαντι λόγῳ κύων, ἔπειτα δὲ χῆν, θεοῦς δ' εἰσίγων». Ὁ Σχολιαστὴς τοῦ Ἀριστοφάνους (Ὅρνιθ. 521) συμπληρώνει: «λέγεται αὐτὸν (Ραδάμανθυν) κελεῦσαι χῆνα καὶ κῆνα καὶ κριὸν καὶ τὰ ὅμοια».

52. Λαγὸς

Ὅταν λαγὸς σ' κόψ' τοῦ δρόμου σ', κατ' κακὸ θὰ πάθ'ς Ρτ. Ακ. Μ. Πλ. Πγ. Πν. Πσ. Ὅταν δῆς λαγὸ πρὶν ἄπ' τοῦ μισ'μέρ', εἶνι κακὸ Βρ.

Ὅταν τοῦ προῦτὶ στοῦ δρόμου βρῆτι λαγὸ, κάποιου κακὸ θὰ πάθιι στοῦ δρόμου Χ.

Παρὰ τοῖς ἀρχαίοις ὁ λαγὸς συναντώμενος πρὸς τινα ἦτο σημεῖον εἰς τοῦτον «δειλίας καὶ λιποταξίας, καὶ ἐπομένως ἠττης καὶ δυστυχίας» (Ἄθαν. Σταγειρίτου, Ἔθνη γὰρ ἢ Ἀρχαιολογία, ἐν Βιέννῃ, 1915, τ. Α' σ. 192 καὶ 196). Παράδειγμα ἀρχαίων ἀναφέρεται (αὐτ. 192) ἡ γέννησις λαγοῦ ὑπὸ φορβάδος κατὰ τὰς προετοιμασίας τοῦ Σέρξου.

53. Λάρυγγ

Ὅταν τοὺς τρώη οὐ λάρυγγας, κάποιους τ'ς μιλιτάει. Τότις λέν: «ἂν εἶνι φίλους νὰ χαίριτι, ἂν εἶν' οὐχτὸς νὰ σκάσ'» Σπ. Φ.

54. Λίθος

1) Ἄμα πέσ' πέτρα στοῦ νταβάν', δὲν ξέρου τί θὰ γίν! Σὶ μένα εἶνι

κὶ καλὸ κὶ κακό. Μιὰ φουρὰ ἀπάν' ἀπ' τοῦ κεφάλ' μου στοῦ νταβάν' ἔπισι πέτρα κὶ ὕστιρα ἀπὸν λίγουγ κερὸ πέθανι. I.

2) Ἄμα πέσ' πέτρα στοῦ νταβάν, θὰ λάβουν γράμμα στοῦ σπὶτ' Ββ.

Ὁ λίθος παρ' ἀρχαίοις ἦτο γενικῶς ἱερὸς χρησιμοποιούμενος ὑπὸ τούτων διὰ φόνους καὶ ἐκτέλεσιν καταδικῶν (Αἰσχύλ. Ἄγαμέμν. 1599—Ὀμήρ. Γ, 57—Σοφοκλ. Ἀντιγόν. 36—Εὐριπ. Ἡρακλεῖδαι, 60), συντελῶν εἰς τὴν γονιμότητα (περὶ τῆς πίστεως τῶν διαφορῶν λαῶν εἰς τὴν γονιμοποιὸν δύναμιν τοῦ λίθου βλ. ἐν Λαογρ. ΣΤ', σ. 298-310) ἢ εἰς τὴν εὐτοκίαν, ὡς ὁ γαγάτης (Ἄετ. Β' 24—Σάθα Μεσαιωνικὴ Βιβλιοθήκη τ. Ε' σ. 328) καὶ ὁ ἀετίτης (βλ. βιβλιογραφίαν σχετικὴν ἐν Λαογρ. ἐνθ' ἀν. σ. 320 σημ. 3), ὅστις μάλιστα ἦτο καὶ κλεπτέλεγχος (Ἄετίου Ἀμιδηνοῦ, βλ. Ἰατρικῶν Ε' ρξ' σ. 76) καὶ τέλος τιμώμενος διὰ τῆς ἐορτῆς τῶν λιθοβολίων (Παυσανίας II, 32,2). Ἐντεῦθεν ἐξεπήγασεν ἡ μαντικὴ δύναμις τοῦ λίθου: «καὶ φωνὴν τρισμοῦ παντός... λίθου» (Bolland. Acta VIII, 222).

3) Ὅταν σὶ' Χάβ' ἱξικόβιτι κάνας μεγάλους βράχους κὶ πέφτ' μὶ δυνατὸ βρόντου πρὸς τὰ κάτ', λέν πὼς κάποιους θὰ πιθάν' Γμ.

Βλ. λ. Θόρυβος, Ξύλον, Πῦρ, Σίτος, Στυπηρία.

55. Λύκος

Ἄμα οὐρλιῶντι λύκ', οὐ τόπους θὰ ῥημῶσ' Κ.

56. Λωρίον

Ὅλ' ὄγ καθαρή Διφτέρα τὰ πιδιὰ τ' ἀνύπαντρα κρατᾶν νηστεία καὶ τότε π' θὰ πέσουν νὰ κ'μηθοῦν ἀνιβαίνουν τ' σκιπὴ τ' σπιτιοῦ καὶ φέρον γύρα-γύρα τοῦ λουρὶ τ'ς μέχρι νὰ γίν' ἕνας κύκλους. Μέσα στοῦν κύκλουν σπέρουν σιάρ' καὶ λέν'

Ἄπόφι τοῦ σπέρου μοναχὴ μ'
κὶ αὔριον μὲ ποιὰ θὰ τοῦ θιρίσου.

Στοῦν ὕπνου τ'ς θὰ ἰδοῦν μὲ κάποια νὰ θιρίζουν τὸ σ'τάρ! Κὶ αὐτὴ θὰ νᾶν' ἡ γυναῖκα Δ.

57. Μάρτης (=Μάρτιος)

Ἄμα δὲ βάλ'ς μάρτ', μαυρίης (=μαυρίζεις). Ἄρ. Μλ. καὶ πολλαχοῦ τῆς Ἡπείρου.

Εἰθίσται τὴν πρώτην μαρτίου αἱ μητέρες νὰ περιβάλλωσι τὸν λαιμὸν τῶν τέκνων τῶν διὰ νήματος, κλωστῆς, χρώματος μᾶλλον ἐρυθροῦ, μεταξίνου, ἢ ὁποῖα ἀποτρέπει τὸ μαύρισμα τοῦ προσώπου. Ἐπιδιώκεται τοῦτο ὑπὸ μητέρων ἔχουσῶν ὠραῖα τέκνα, δι' ὃ καὶ σκωπτικῶς γυναῖκες καὶ παιδία λέγουσιν εἰς πολὺν ἀπέχοντα τοῦ λευκοῦ παιδᾶς περιβληθέντα «μάρτην»: «Γιὰ κυττάξ'τι, τοῦν ἔβαλαν τοῦν μάρτ' νὰ μὴ μαυρίσ' οὐ ἀράπ'ς».

1) Χάβος εἶναι βάθος γῆς 500 μ. ἀπόκρημνον, κείμενον εἰς τὰς κλιτύς τοῦ ὁμωνύμου τῷ χωρίῳ βουνοῦ Γοργομόλου (Γκουγκόμβλου, ἐξ οὗ καὶ ἡ νέα τοῦ χωρίου ὄνομασία) ΝΑ. καὶ ἐντὸς τοῦ χωρίου.

Πρβλ. ὁμοίαν ἐν Κύπρῳ (Κρητικ. ἀστὴρ, ἔτ. Γ' 1908—9, ἀριθ. 54, σ. 422). Ἐδῶ ἀνάγεται καὶ τὸ ἐν τῷ ὑπ' ἀριθ. 734 κώδικι τῆς βιβλιοθήκης τῆς μονῆς Ἰβήρων (IZ' αἰ., Σπ. Λάμπρου, Κατάλογος τῶν ἐν ταῖς βιβλιοθήκαις τοῦ Ἁγ. Ὁρους Ἑλλην. κωδίκων, τ. Β', σ. 215) περιέχοντι νομοκανόνα (τοῦ ὁποίου τὸ τελευταῖον κεφάλαιον «περὶ δεισιδαιμονιῶν καὶ μαντειῶν» ἐδημοσιεύθη ἐν Λαογρ. τ. Γ' σ. 385—9) ἀναφερόμενον: «τοὺς δένουσι σχοινία εἰς τοὺς τραχήλους» (φύλλ. 95 β).

Ἡ χρησιμοποίησις τῆς 1ης Μαρτίου διὰ μαντικὸν σκοπὸν καὶ εἰδικώτερον διὰ παραπλησίους πρὸς τὴν ἀνωτέρω μαντείαν δὲν ἦτο ἄγνωστος εἰς τοὺς ἀρχαίους (Ἔστια 1883, τ. ΙΕ', σ. 190—1, καὶ Paul Wolters, Faden u. Knoten als Amulett ἐν Archiv. f. Religionswiss. 1905, τ. VII, παράρτ. σ. 1—22) ὡς καὶ εἰς τοὺς βυζαντινοὺς, περὶ τῶν ὁποίων ἔχομεν τὴν μαρτυρίαν τοῦ Ἰωσήφ Βρυεννίου: «καὶ Μαρτίου περιάμματα φέρομεν» (ἐν Σπυρ. Λάμπρου, Ν. Ἑλληνομν. τ. Δ', σ. 17) καὶ «μετάξια εἰς τὰς ἑαυτῶν (παίδων ἢ ζώων) καφαλάς καὶ τραχήλους ἐπιθέτουσιν» (Rouse. ἐν Folk—Lore τ. X, 1899, σ. 153). Περὶ τοῦ συνδυασμοῦ τῆς πρώτης Μαρτίου πρὸς ἑορτὰς ἀρχαίων, βυζαντινῶν, ἡμῶν καὶ ἄλλων ἔθνῶν βλ. Ν. Πολίτου Λαογρ. Σύμμ. τ. Α', σ. 72—3. Ὁ Πολίτης (Ἀσωπίου Ἀττικὸν ἡμερολόγιον, ἔτ. ΚΕ', 1896, σ. 162 καὶ ἐκ τούτου εἰς Λαογρ. Σύμμ. τ. Α' σ. 35—6) δέχεται, ὅτι τὸ ἔθιμον τοῦτο εἶναι λείψανον τῆς ἀρχαίας ἐλληνικῆς λατρείας ἀνευρίσκων τὴν ἀρχὴν τούτου εἰς τὰ Ἐλευσίνια μυστήρια, καθ' ὃ οἱ μύσται ἀνεδούντο εἰς τὴν δεξιὰν χεῖρα καὶ τὸν πόδα τὴν κρόκην ἀποδίδοντες εἰς ταύτην ἄγνωστον ἡμῖν συμβολικὴν ἔννοιαν. Κατ' αὐτῆς δὲ τῆς συνηθείας ἐπιτίθεται ὁ Ἰωάννης Χρυσόστομος δι' ὁμιλίας του (ἐνθ' ἄν. σ. 35).

58. Μέλι

Ἄμα γείρ' οὐ ἥλιους κὶ δώϊς μέλ', τὰ μιλίστια δέμ' προυκόβουν Βρ.
Πρβλ. Ὅμοιον ἐν Σοποτῷ Καλαβρυτῶν (Λαογρ. τ. Η' σ. 216 ἀρ. 6).

59. Μέλισσα

Ὅταν ἰδῆς μέλισσα νὰ τζιντζιρίξ' σ' ἥλιου ποῦ γιὰ λίγου φαίνιτι
κὶ θὰ κρυφτῆ, τότε θάχουμι κακὸν γκιρὸ ΠΑ.

Πρβλ. Τὸ ἐπὶ τοῦ Ἀριστοτέλους εἰς τὸ περὶ θαλασσιῶν ἀκουσμάτων, 64 ἀναφερόμενον. Βλ. τὴν διὰ μελισσῶν ἐξαγωγὴν ἀπαισιῶν οἰωνῶν παρὰ τοῖς ἀρχαίοις ἐν Ἀθαν. Σταγειρίτου, ἐνθ' ἄν. σ. 192.

60. Μυῖα

Βλ. λ. καρπὸς δρυῶν.

61. Μύρμηξ

Ὅταν τὰ μυρμήγκια βγάζουν 'ν τρουφή τ'ς ὄξ' ἀπ' τ' φουλιὰ τ'ς, θάχουμι βρουχή. Σπ.

Βλ. λ. Καρπὸς δρυῶν. Καὶ ὁ μύρμηξ μαντικὸν μέσον ἦτο παρὰ τοῖς ἀρχαίοις (Ἀθαν. Σταγειρίτου, ἐνθ' ἄν. 192).

62. Νεφρόν

Σκίζουν στ' μάκρ' τοῦ νιφρὸ κὶ τοῦ βάζουν στ' φουτιὰ νὰ ψ'τῆ.
Ἄν μείν' κλειστό, θὰ κἀν' πιδὶ ἢ γκαστρομέν' ἢ γ'ναῖκα, ἂν τοῦ νιφρὸ ἀνοίξ', θὰ γιννῆσ' κουρίτσ'. ΠΑ. Πλ.

Εἰς Μπ. τοῦ νιφρὸ τοῦ κόβουν ὡς στ' μέσ' κὶ τοῦ βάνουν στ' φου-
τιὰ χουρὶς ἀλάτ'. Τοῦ νιφρὸ εἶνι ἀπὸν πρόβατου ἢ ἀπὸν γίδα σπιτήσια.
Τοῦ βάν' στ' φουτιὰ ὄχ' ἢ ἴδια ἢ γκαστρουμέν, ἀλλ' ἄλλ' γ'ναῖκα κὶ
αὐτὴ βάν' μι' τοῦ νού τ'ς ν' ἀγκαστρουμέν'. Σπ.

Εἰς Ρμ. τοῦ νιφρὸ τοῦ λέν' μπουμπότ'σ. Μπουρεῖ νὰ τοῦ βάλ' στ'
φουτιὰ κὶ ἢ ἴδια ἢ γ'ναῖκα ἢ γκαστρουμέν' ἢ κὶ ἄλλ', ἀλλ' αὐτὴ θὰ
βάλ' στοῦ νού τ'ς γιὰ ποιὰ τοῦ βάν'.

Εἰς Γμ. παίρουν μπόμπουλου (οὕτως λέγεται τὸ νεφρὸν) ἀπ' ντ' γίδα
ἢ ἀπ' τοῦ πρόβατου, τοῦ σκίζουν ἀπ' τοῦ μέρους π'όχ' λάκκου, τ' ἀλατί-
ζουν κὶ τοῦ βάνουν στὰ κάρνα (=κάρβουνα). Ἄν ἢ σκισμὴ κλείσ', θὰ
γιννήσ' πιδί, ἂν ἀνοιξ', κουρίτσ'. Πρὶν τοῦ κάνουν αὐτό, βάζουν στοῦ
νοῦ τ'ς μπρουστὰ γιὰ ποιὰ γκαστρουμέν' θέλουν.

Παραλλαγὰὶ τούτων ἐν Κακοχωρίῳ Αἰγίου (Λαογρ. τ. Ε', σ. 407), ἐν Σοποτῶ
Καλαβρύτων (Λαογρ. τ. Η' σ. 216 δ'), ἐν Ἀμβρακίᾳ καὶ Μεσσηνίᾳ (Λαογρ. τ. Θ' σ.
13—14).

Ἡ διὰ νεφροῦ μαντεία ἀποτελεῖ μέρος τῆς ἱεροσκοπίας τῶν ἀρχαίων, ἣτις πε-
ριελάμβανε τὴν ἐξέτασιν τῶν σπλάγχνων τῶν σφαζομένων ζώων. Ἄλλ' ἐκτὸς τῆς ἐξε-
τάσεως τῶν σπλάγχνων περιείχοντο εἰς τὴν ἱεροσκοπίαν καὶ αἱ ἔμπυροι ῥήξεις, καθ'
ὅς οἱ μάντιες ἔρριπτον τὰ καιόμενα ἐν τῷ πυρὶ μέλη τοῦ ἱερείου καὶ ἐκ τούτων ἐμάν-
τευον. Πρὸς τὰς ἔμπυρους ταύτας ῥήξεις τῶν ἀρχαίων φαίνονται ἀναλογοῦσαι αἱ
ἠπειρωτικαὶ διὰ νεφροῦ καὶ στήθους ὄρνιθος (βλ. λέξιν ὄρνις) μαντεῖαι. Συμπληρω-
τικὰ παρ' ἀρχαίοις βλ. λ. καρδία.

63. Νῆσσαι

1) Ὅταν πιρᾶν γκαῆλις¹⁾, θάρθοῦν ξινιτιμέν' (=ξενιτευμένοι). Σ' ὅποιου
σπίτ' καθίσουν, σ' ἱκεινοῦ θάρθ' οὐ ξινιτιμένους Ββ.

2) Ὅταν τοῦ χ'νόπουρου πιρᾶν γκουρίλις²⁾ κὶ πααίνουν κάτ'³⁾, λέμι
πὼς ἦρθ' οὐ χ'μῶνας. Ἄμα τοῦ Φλιβάρ' πιρᾶν ἀπάν'³⁾, λέμι πὼς ἦρθ' ἢ
ἀν'ξ'³⁾, γιὰτὶ οἱ γκουρίλις πᾶνι στὰ βουνά. Γμ. Ἄμα πιρᾶν κατὰ τ' Θισ-
σαλία, θάχουμι καλουκιρία, ὅταν πᾶν κατὰ τ' ν' Ἄρτα, εἶνι χ'μῶνας Ι.

3) Ἄμα πιρᾶν πουλλὲς μαζὶ ἀγριόχ'νις, θάχουμι βρουχή.

4) Ἄμα οἱ ἀγριόχ'νις πααίνουν κάτ' ν' Ἀνατουλή, θάχουμι καλὸγ
κιρό, ἄμα κάτ' δύσ', κακό. Κ.

Ὁ χὴν ἦτο ἱερὸν πτηνὸν τῆς Ἀφροδίτης καὶ αἱ τρεῖς ἠπειρωτικαὶ τελευταῖαι
παρατηρήσεις τοῦ χηνός, ἱπταμένου μετ' ἄλλων, πρὸς πρόγνωσιν τοῦ καιροῦ, ἀνάγου-
σιν ἡμᾶς εἰς τὸ ὑπὸ τοῦ Θεοφράστου (Ἀπόσπ. Α' 15 «περὶ σημείων, ὑδάτων καὶ πνευ-
μάτων καὶ χειμώνων καὶ εὐδιῶν») γραφόμενον: «θέρους ὅταν πολλοὶ φανῶσιν ὄρνιθες,
οἱ βιοτεύουσιν ἐν νήσῳ, ὕδωρ σημαίνουσι» ὡς καὶ εἰς τὴν συμπληροῦσαν τοῦτο μαρτυ-
ρίαν τοῦ Αἰλιανοῦ (Ζῴων ἱστοριῶν Ζ', 7): «φανέντες δὲ ὄρνιθες πολλοὶ μὲν τὸν ἀριθ-

¹⁾ Ἀγριόχηνες.

²⁾ Κάτω=Νότος, Ἀπάνω=Βορρᾶς.

³⁾ = ἀνοιξις.

μόν, λευκοὶ δὲ τὴν χροάν, χειμῶν ὅτι ἔσται πολὺς ἐκδιδάσκουσιν», ἐνθα ὑπὸ τὴν γενικὴν λέξιν *δρῆθες* περιλαμβάνονται καὶ αἱ σημεριναὶ ἀγριόχηνες. Καὶ σήμερον ἐν τῇ λοιπῇ Ἑλλάδι ἢ κατὰ πλῆθος διάβασις νησῶν προδηλοῖ μέλλουσαν κατάστασιν καιροῦ (Βρετοῦ σ. XLVII — Τὰ Νέα Γεωπον. σ. 422).

64. Νότος

Βλ. Γαλῆ. Νῆσσαι.

65. Ξύλον

1) Ἐμα πᾶς γιὰ ξύλα κὶ πάρ'ς ξύλου μ'σουκαμμένου, θὰ κἀν'ς κουρίτσια Μ.

2) Ὅταν σιου σπὶ τρεῖς τὰ ξύλα, τὰ ματέργια, κάποιους θὰ πιθάν' Βρ.

Βλ. παρὰ Σουΐδα λ. οἰώνισμα: «εἰ τρισμός ἐγένετο ξύλων» καὶ εἰς Bolland. Acta VII, 222: «καὶ φωνὴν τρισμοῦ παντός ξύλου». Αἱ μαρτυρίαι αὗται μεσαιωνικαὶ οὔσαι ἀνάγουσι τὴν μαντεῖαν ταύτην εἰς παλαιότερους χρόνους.

66. Ὅδοῦς

Ὅταν οἱ πουνέσ' πουλὺ τὸν δόντ', κάποιους συγγινῆς σ' ἢ σπιτικός σ' θὰ πιθάν' Β. Ρμ.

Περβλ. ἐτέραν ἡπειρωτικὴν ἐν «Ἑπειρωτικ. Χρον.» τ. Δ' σ. 165.

67. Οἶνος

1) Ὅταν χ'θῆ κρασί, εἶνι καλό, Βτ. Βρ. Γμ.

Βλ. ὁμοιον ἐν Κύπρῳ (Λαογρ. τ. Γ' σ. 514).

2) Ὅταν ἕνας φύγ' γιὰ ταξίδ', οἱ ἄλλ' ντ' βάζουν ἕνα λαῖν' μὶ κρασί στ' σκάλα π' θὰ κατέβ' οὐ ξινιτιμένους. Πιωνάει, τοῦ παίρ' μὶ τοῦ πόδ' κὶ χύν' τοῦ κρασί. Τότι θὰ καζαντίσ', θὰ νάρθ' μὶ πολλὰ χρήματα Γβ.

3) Ὅταν παλίν'ς ταξίδ', στ' σκάλα σ' βάνουν κρασί νὰ τοῦ χύϊς. Ἐτσ' θὰ σ' βγῆ οἱ καλὸ Πγ.

Διὰ τοῦ οἴνου, τῆς χύσεως ἢ τοῦ χρώματος ἐμαντεύοντο καὶ οἱ ἀρχαῖοι (Ἀθαν. Σταγειρίτου, ἐνθ' ἀν. σ. 186).

68. Ὅμιχλη

Ἐμα πέφτ' ἀντάρρα σιου πουτάμ', θὰ βρέξ' Ρτ.

Βλ. λ. Καιρὸς 8.

69. Ὅνυξ

1) Ὅταν κανένας κόβ' τὰ νύχια τ' μπροστὰ σ' ἄλλους, λέν πῶς δὲν γκάν', γιὰτὶ θὰ μαλώσουν Αχ.

2) Τιτράδ' κὶ Παρασκιβῆ τὰ νύχια σου μὴ κόψης — κὶ ᾗ Κυριακῇ νὰ μὴ λουσιῆς, ἂν θέλῃς νὰ προκόψης Μλ. Πλσ.

Βλ. ὁμοίαν ἐν Στ. Κυριακίδου, Ἑλλην. Λαογραφ. μέρος Α'. ἐν Ἀθήναις, 1923, σ. 331.

Βλ. λ. Παρασκιβῆ. Τετάρτη.